

Aime Leis ja Uno Puusaag balletis «Giselle»

Prantsuse helilooja A. Adami balleti «Giselle», mille esietendust äsja nägime Riiklikus Akadeemilises Ooperi- ja Balletiteatris «Estonia», on omamoodi huvitav saatus. Teos püsib juba aastakümneid väga paljude balletiteatrite repertuaaris, seda eeskätt seetõttu, et ta annab suuri võimalusi eneseavaldamiseks teatri juhtivale baleriinile.

Nõuogude Liidu suurtel balletilavadel, kus on ülirikalik kaasaegsete lavastuste tagavara, hoitakse alal «Giselle'i» «muuseumivarianti» kuulsate balletimeistrite G. Coralli, G. Perraud' ja M. Petipat' lavastuses. Need kolm nime on pärit erinevatest ajastutest; see tõendab, et omal ajal on nad kordamööda igaüks midagi balleti põhilavastusele püüdnud juurde anda. Nii siis, kuni käesoleva sajandi alguseni püüti seda lavastust rikastada. Nüüd aga hoitakse teda alal kui romantilise balleti musternäidet.

Ka «Estonia» balletirühmal on oma traditsioonid «Giselle'i» lavastamisel: seda teost on mängitud varem kahes erinevas lavastuses.

vam ettekujutus romantilise balleti võidutsemise ajast. Aga teiselt poolt ei ole «Estonia» balletitrupp ega ka meie teatripublik harjunud nende erilaadsete tingimustega, mida romantilise balleti stiil esitab. Paljudel «Estonia» tantsijatel puudub see eriline romantilisele balletile omane hoiak, nad ei usu ise, et tinglike illustreerivate žestidega saab ennast lõpuni väljendada. Pealtvaatajaile jääb aga algul arusaamatuks, miks esimeses vaatuses suhteliselt vähe tantsitakse ja nii palju kätega «räägitakse», sest neile on võõras eelneva sajandi pantomiim. Viimatinimetatud asjaolusid oleks V. Päri pidanud arvestama, eriti esimese vaatuses puhul.

Teises vaatuses ühinevad teravikuks nii helilooja, balletimeistrite G. Coralli, G. Perraud' ja M. Petipat' kui ka tantsijate looming, ning kõik see kokku kõneleb palju südamele ja silmadele.

Lühidalt balleti sisust. «Giselle'i» aluseks on poeetiline legend vilidest, enne oma pul-

mapäeva surnud mõrsjatest, kes ei leia hauas rahu. Kesköö! tõusevad vilid haudadest ja kogunevad tantsule, et jätkata neid rõõme, mida katkestas surm. Viliks saab ka lihtne külatüdruk Giselle, kes sureb, kui selgub, et tema armastatu Albert on teda petnud. Giselle'i puhas ja ennastsalgav armastus päästab aga Alberti tantsuhimuliste vilide küüsis. Giselle jääb igavesti elama Albertis: armastus on tugevam surmast.

Giselle'i tantsis esietendusel Aime Leis. Tema lapselikkus, omamoodi naiivsus ja siirus ekspositsioonis on usutavad ja kaasakiskuvad. Kuid puudu jääb tõelisest suure esimese armastuse tundest. Giselle'i surm jääb küll usutavuse piiridesse, kuid seda peamiselt tänu A. Leisi haprusele: tundub, et saades teada Alberti kõrgest päritolust ja kihlusest teise neiu-ga Leis-Giselle oma hapruse tõttu lihtsalt ei talu ootamatut uudist. Kuivõrd suudaks Giselle'i tragöödia haarata aga siis, kui võiksime olla veendunud tema armastuse tõelises sügavuses!

Kui esimeses vaatuses jääb suurest tundest vajaka, siis seda võimsam on Giselle'i surmavõitev armastus vilide vaatuses. A. Leisi anne näitab end hoopis uuest küljest: ilmneb, et ta on tugev ka traagikuna. A. Leis on tantsus suur meister, tema juures ei pane enam tehnilist vabadust täheleegi, niivõrd jälgid seda, mida ta oma tantsuga väljendab. A. Leis tunnetab

siin õigesti stiili, ta tants on sõna otseses mõttes õhuline. Selgesti joonistab ta erinevuse tütarlaps-Giselle'i ning Giselle'i-vilj vahel.

Teine suur õnnestumine lavastuses on Uno Puusaagi prints Albert. U. Puusaagil on head stiilitunnet, tema tants on meeldivajooneline. U. Puusaagi Albert armastab Giselle'i (kui-gi ka temal, seadest tingituna, ei pääse esimeses vaatuses armastuse teema kõlama täie jõugal), olude sunnil pidi ta aga kihluma suursuguse daamiga. Albert kannatab Giselle'i kaotuse pärast, armastuse tõttu saab temast parem inimene. Alberti hingelise kasvamise näitamine on hea kordaminek U. Puusaagi loomingus. Ka tantsus on U. Puusaag tubli. A. Leisiga koos moodustavad nad harmoonilise ansambli.

Ebatänuliku ülesande on endale selles balletis saanud andekas tantsija Yvonne Raksnevitš, kes kehastab vilide kaunimat Myrthat. See osa ei västa näitleja eelduste: Myrtha on õhuline, vaevu maad puudutav, graatsiline olend, Y. Raksnevitši tantsu tugevamaks küljeks on tuurid, bravuursus, elurõõm. Y. Raksnevitš jääb selles osas raskepäraseks.

Teistel osalistel on tantsida vähem või üldse mitte. Meeldivalt kaunistasid etendust Giselle'i kaaslaste osas Teesi Mõtus ja Aleksei Tšuga. Ilmar Silla lõi mehise ning kannatava metsniku kuju. Ka Asta Ots Alberti mõrsja Bat-

hildena ning Juhan Jürge hertsogina sobisid hästi ansambliisse.

Näib, et tantsurühm on suhtunud tõelise armastusega selle balleti õppimisse. Kuid üldmulje jäi sellele vaatamata rahutuks ja ebaühtlaseks. Nähtavasti pole lavastaja tähtsaima abilise balletimeister-repetiitori töö olnud siiski küllaldane (muide, kavalehel selle tantsude väljatoomisel nii tähtsa ja ülvajaliku inimese nime isegi pole märgitud!).

Teiseks: näitlejaid takistab suuresti kitsas tantsuruum. Kunstnik Frits Matt on loonud küll meeleolukad tagaselnad, mis hästi sobivad «Giselle'i» romantilise laadiga. Lava küljed on aga üle kuhjatud. Ja milleks on vaja esimeses vaatuses suurt poodiumi? Teises vaatuses võtavad põõsad kummalgi küljel meetri osa lavapinda ära. See kõik mõjub tantsijatele takistavalt.

Kokkuvõttes: «Giselle'ist» saame elamuse ja kunstilise täiuslikkuse tunnetuse eelkõige Aime Leisi ja Uno Puusaagi hingestatud tantsust teises vaatuses. Mõistagi oleks üldmulje tugevam, kui neid veelgi enam toetaksid lavastuse teised komponendid.

H. AASSALU